

1928

G O S P O D A R

Št. 8.

Nekaj misli o katastrskem čistem donosu.

Ob uveljavljanju novega davčnega zakona postaja pereče zopet vprašanje določitve katastrskega čistega donosa, ki tvori podlago za izračunavanje zemljarine. Ker določa novi zakon, da se sčasoma vpelje kataster tudi v onih krajih, ki ga dosedaj nimajo, v bivših avstroogrskih pa, da ima služiti za podlago pri izračunu davka dosedanjega katastrskega donosa, je dobro, če si oglemo, kaj je pravzaprav to in kako se določa.

Novi zakon o davkih imenuje katastrski čisti donos denarno vrednost srednjega donosa zemljišča, ki ga je mogoče doseči z običajnim gospodarjenjem, po odbitku povprečnega zneska rednih gospodarskih stroškov.

Srednji donos imenuje zakon ono količino pridelkov in postranskih užitkov, ki se dosežejo v povprečnem gospodarskem letu s krajevno običajnim obdelovanjem zemlje na enem hektaru, odnosno oralu površine.

Kot redne gospodarske stroške našteva zakon: stroški za vse vrste vprežnih in ročnih gospodarskih del za pripravljanje zemljišča, za setev, žetev, pripravljanje in hranjenje ter oskrbovanje pridelkov, stroški za gnojenje, za seme in sadike, amortizacijski stroški glavnice, vložene za gospodarske zgradbe in inventar, in stroški, ki so potrebni v zavarovanje, da se doseže s krajevnim običajnim obdelovanjem zemljišča srednji donos v dotičnem kraju.

Za pravilno in pravično določanje srednjega donosnosti zemljišča je potrebno izkustvo in podatki iz več let, ne samo enega, ker je letina skoro vsako leto drugačna. V Avstriji se je pri določanju tega donosa tudi ravnalo po tem, dočim naš novi zakon, ki bo v Sloveniji pustil za podlago dosedanjega kataster, za ugotovitev vrednostnih sprememb določa, kako bomo videli kesneje, dobo enega samega leta in sicer čas od dne 1. julija 1925 do dne 30. junija 1926, kar je gotovo pomanjkljivo.

Predno preidemo k novemu zakonu samemu, si na kratko ogledimo, kako se določuje zgoraj omenjeni katastrski čisti donos. Katastriranje zemlje obstoji iz dveh glavnih del: izmeritve zemlje (površina) in iz cenitve donosnosti.

Z izmerjenjem je treba najpreje določiti natančno površino vsakega posamičnega posestva in sicer po parcelah. To izmerjenje napravijo geometri, ki obenem napravijo skico in načrtajo mapo po katastralnih ali davčnih občinah. Obenem že tudi določijo vrsto kulture vsake odmerjene parcele kot: njiva, travnik, gozd itd. Šele, ko je izvršena ta izmera, je možno preiti k drugemu delu:

Cenitev donosnosti. Ta cenitev se opira na dve stvari: vrsto uporabe (kultura) in plodovitost (boniteta) zemljišča. Za vsak okraj se določi posebej donos posamične

vrste zemlje v gotovem številu razredov (dosedaj po novem zakonu osem). Ta v denarni vrednosti izraženi čisti donos enega hektarja za vsako kulturo in razred se potem sestavi v tako imenovani klasifikacijski tarif. Po cenitvi se potem vsako zemljišče uvrsti v odgovarjajoči bonitetni razred dotične kulturne vrste in se mu tako da odgovarjajoča tarfina postavka.

Za določevanje teh postavk se cenitveni organi poslužujejo pripomočkov kakor: tabel tržnih cen, uradnih statistik, o donosu zemljišč, zakupov, najemnin, plač poljskih delavcev itd. Ti izkazi in statistika pa morajo obsegati več let, izključevati vsaj najboljše letine, da je res možno dobiti pravo srednjo donosnost.

Na zgoraj opisani način izvršeno katastriranje zemljišč in njihova tarfina razvrstitve je pri nas dosedaj določala:

a) deset kulturnih vrst: njive, travniki, vrtovi, vinogradi, pašniki, planine, gozdovi, jezera (močvirja, ribniki), parifikacijska zemlja in neproduktivna zemlja.

b) osem bonitetnih razredov.

Katastralni čisti donos je dosedaj znašal v kronah za hektar povprečno:

a) za Kranjsko:

njive 8.56, za travnike 5.04, za vrtove 14.02, za vinograde 8.12, za pašnike 0.98, za planine 0.32, za gozdove 1.32 in za jezera in ribnike 1.28. Za takozvano parifikacijsko zemljo, to je zemljo, ki se upotrebljava za druge kakor poljedelske svrhe, se je določil po izmeru v njeni bližini ležečih zemljišč.

b) za Štajersko v istem vrstnem redu ko za Kranjsko:

10.58, 11.76, 23.98, 17.—, 2.60, 0.58, 1.64, 4.50.

Tako dosedanji zakon.

Novi zakon pa določa o kat. č. donosu naslednje:

Kulturne vrste ostanejo iste kakor dosedaj, samo da se planine izenačijo s pašniki in dobimo tako samo devet vrst. Vsaka teh vrst se deli po kakovosti na največ 8 razredov.

Katastrski čisti dohodek in katastrska vrednost v krajih, kjer so katastri že osnovani, se morajo predhodno izpremeniti v dinarsko vrednost v razmerju: 1 K = 1 Din. Tako izravnana vrednost zemljišča in kat. č. dohodka služi za osnovo izpremembam, ki jih bomo omenili spodaj.

V krajinah, kjer ni zemljiškega katastra, se mora izdelati tak kataster v 10 letih od dne, ko stopi ta zakon v veljavo.

Kat. č. dohodek v krajinah, kjer je tak kataster že osnovan, se mora ugotoviti po skupinah okrajev, ki naj se ocenijo in ki so si med seboj najpodobnejši po vseh okolnostih, vplivajočih na velikost č. zem. dohodka. Ugotovitev čistega dohodka za vsako tako skupino se mora omejiti na vzorne parcele dveh tipičnih okrajev, ki imata vse kulture in razrede dotične skupine. Denarna vrednost dohodka se mora ugotoviti po cenah kmetijskih pridelkov v času od dne 1. julija 1925 do dne 30. junija 1926.

Za vsak vzorni okraj se mora izračunati razmerje nad sedanjim in novougotovljenim dohodkom. Srednja vrednost dobljenih razmerij je količnik, s katerim se pomnože sedanji čisti dohodki vseh okrajev dotične skupine. (Dalje prilh.)

Poglavje o zadružni vzgoji.

Samopomoč in zadružništvo.

Zadnjt smo govorili o nalogah zadrug, danes pa hočemo govoriti o tisti notranji sili, na kateri zadruge slone in ki jih drži skupaj. Ta sila je samopomoč. Zadružniki si z zadrugami sami pomagajo pri podpiranju in izboljšanju svojega gospodarstva. V samopomoči je vsa skrivnost uspehov, ki jih zadružniki dosega in kar imamo mi zadružništva, je zrastle iz samopomoči.

Odkar zadružništvo obstoji, so pionirji zadružništva vedno povdarjali načelo samopomoči. Naj imenujemo le Raffeisen, po katerem nosi ime marsikatera naša kreditna zadruga, in pa Schulze-Delitzsch. To sta dva zadružna organizatorja, ki jih moremo imenovati tudi prednike našega zadružništva.

Obadva sta smatrala, kakor tudi pozneje vsi veliki zadružni delavci, samopomoč za temelj zadrug. Samopomoč pri zadrugah obstoji v tem, da več posameznikov skupaj izvrši stvar, ki je en sam ne more. Eden sam ne bo dosegel znižanja obrestne mere. Več skupaj združenih v kreditnih zadrugah pa to lahko doseže. Vsi vemo, kako je obrestna mera pri naših hranilnicah in posojilnicah nizka v primeri z drugimi denarnimi zavodi, z bankami in mestnimi hranilnicami. Kdo je to dosegel? Ali ne vsi tisti tisoči naših zadružnikov, združenih v kreditnih zadrugah?

Samopomoč obstoji tudi še v zaupanju v lastno moč. Ko ustanovljamo zadrugo, moramo biti prepričani, da si bomo z njo pomagali in sicer sami. To se mora pokazati v tem, da ne računamo na tujo pomoč, ampak predvsem na lastno moč.

Ko je treba zbirati osnovni, začetni kapital za novo ustanovljeno zadrugo, ne smemo računati samo na to, če bo država ali oblastni odbor ali kdo drugi kaj prispeval. Delo zadrug je za narodno gospodarstvo koristno, zato smemo zahtevati, da nas država podpira. Ne smemo pa niti zahtevati, niti pričakovati, če hočemo biti zadružniki, da nam država zadrugo ustanavlja ali daje zanje ves denar.

Zanašati se smemo le na nas same in računati s sredstvi, ki jih bomo sami prispevali. Nobena zadruga ne bo živela od tujih podpor, kvečjemu bo životarila; živinorejske zadruge so savrilen vzgled, če je ne bodo podpirali zadružniki sami in če ne bo med njimi zanimanja zanjo.

Zadruga bo naša, zato mi glejmo, kako jo bomo preskrbeli in ne prepuščajmo tega drugim. Pri najboljši volji ne bo mogel tisti, ki stoji izven zadrug, tako skrbeti

zanjo, kakor oni, ki jim je zadruga del lastnega gospodarstva.

Le če bomo zidali na samopomoči, bomo v zadrugah sami svobodni in po svoji volji odločevali, kakor bo nam v korist. Kdor je navezan na tujo pomoč, ni več svoboden. Zato ne smemo videti naših združnih vzorov v kakšnih državnih zadrugah, kot jih hočejo fašisti, to je takšnih, v katerih gospodarijo vladni komisariji.

Učimo se pri Rajfeiseni! Zadruga v Nemčiji, ki so bile v njegovi združni zvezi, niso od začetka hotele jemati niti posojil, niti iskati kakšne druge pomoči pri pruski državni združni banki. Bale so se, da ne bi prišle v odvisnost in pod gospodstvo države. Njihovo zadržanje je bilo sicer pretirano nezaupljivo, a vendar se pri njem marsikaj koristnega naučimo. Tako zadržanje morejo imeti le zadruga, ki zapajo v svojo lastno moč in, ki so sigurne, da jim tudi člani zaupajo in jih podpirajo.

Združništvo je naše orožje v gospodarskem boju. Zato ga moramo sami držati v pesti, ne pa ga prepustiti drugim rokam, ki so nam danes sicer lahko prijazne, jutri pa nasprotni. Kdo nam nam jamči, da ne pridejo enkrat do odločilne moči v državi, četudi le začasno, tisti, ki so kmetiskemu združništvu nasprotni, n. pr. trgovci, delavci, ali pa tisti, ki jim je stranka nad vse. Zato ne smemo dati državi nikoli preveč vpliva v naših zadrugah.

Sami moramo ustanavljati zadruga, ko spoznamo, da jih potrebujemo, sami moramo skrbeti zanje, kot za del svojega gospodarstva in sami jih moramo voditi! Le tako bomo uveljavljali načelo samopomoči v našo korist in korist zadrug.

Letošnji občinski proračun.

Največ moram odgovarjati na ustna in pismena vprašanja županov in županov v zadevi občinskih proračunov prav jaz podpisani. Zato se smatram za obvezno dolžnega, dati nekaj pojasnil javnosti tudi tem potom.

Poglavitna skrb občin je, bodo li dobile vse dohodke od sklenjenih davščin za celo leto ne glede na to, kdaj dobe uradno rešitev, da je proračun odobren in da so dovoljene doklade in druge davščine. V tem pogledu naj bodo občine brez skrbi! Vse doklade in naklade — zlasti na pijače (za te gre v prvi vrsti) bodo smele pobirati občine tudi za nazaj, to je od početka leta vselej tedaj, če so bile od občinskega odbora sklenjene in po županstvu razglašene vsaj do konca leta 1927. — To je ob sebi umljivo. — Zakon ne določa namreč izrečno, da se smejo pobirati davščine na pijače šele od tedaj nadalje, ko dovoli pobiranje nadzorno oblastvo. Tako pač mislijo tisti nekateri, ki točijo pijače. Pa je zmotno njihovo mnenje. Že bivše (dunajsko) upravno sodišče je nekoč razsodilo, da se smejo pobirati take davščine tako, da je z njihovo uvedbo ali z zvišanjem ter s pobiranjem možno začeti tedaj, ko je bila dana točilec možnost pravočasno regulirati cene pijačam ter prevaliti breme na konsumente, ki edini plačujejo

te davščine s svojimi grli. — To je torej v redu. — Pa še par drugih opazk.

Ker sem imel sam največ posla z občinskimi proračuni — mislim, da smem povedati, kakšne težkoče je bilo treba premostiti, preden je bilo sploh mogoče priti z rednim reševanjem. — Javnosti mora biti znano, da je po členu 97. ustave kraljevine SHS ministru za finance pridržana pravica nadzorovati tudi občinske finance.

Oblastni odbor je imel ne malo truda, preden je prejel od ministarstva navodila glede reševanja občinskih proračunov. Med tem se je seveda delo kupičilo. — Dokler ni prejel oblastni odbor od ministarstva širšega pooblastila, da sme reševati tudi del onih proračunov, koje odobravati je sicer bila pridržana pravica ministarstvu po zakonu o oblastni samoupravi ter po členih 6. in 83. finančnega zakona za leto 1927-28, je romalo nekaj proračunov v Belgrad. — To je seveda za vsakega dvojno delo, dvojen trud, dvojna zamuda časa.

Potem pa mora javnost tudi vedeti, da je mogel oblastni odbor šele s početkom aprila leta 1928. nastaviti nekaj uradnih moči in da popred dela ni bilo mogoče čarati. — Sedaj se posluje s polno paro in v nekaj tednih bodo rešeni vsi proračuni.

Čul sem tudi v nekaterih zabavljanjih o »nesposobnih« uradniških močeh (n. pr. iz Kranja) ter več drugih opazk. — Vse te kar najodločneje zavračam. Drugega ne rečem.

Občine in županstva pa naj še malo potrpe. Saj še ni poteklo leto, odkar je prevzel oblastni odbor nadzorstvo nad občinami. — Ali smo mar mi krivi, da je bil razpuščen stari deželni odbor, kar spada sicer že v zgodovino? Krivi pa tudi nismo, da je prišlo šele tedaj do oblastnih samouprav, in da šele od aprila nadalje odstopa država samoupravam del svojih dohodkov. Brez nič pa ni nič!

Fran Kristan.

občinski revizor pri ljublj. obl. odb.

Pridobivanje čilskega solitra.

Kmet rabi v svojem poljedelstvu različna umetna gnojila, o katerih bi moral večalimani biti poučen, odkod izvirajo oz. kako se pridobivajo. Tako mora vedeti, da so Tomasova žlindra tiste pene, ki plavajo po vrhu pri izdelovanju jekla iz litega železa po Tomasovem načinu; kajnit se kopelje v rudnikih v Alzaciji-Loreni kot karnalit, silvinit in pod drugimi imeni kot odpadki pri pridobivanju kuhinjske soli; iz njega delajo kalijske soli z 20 in 42% in kalijski klorid s 52% kalijskega. Rudninski superfosfat je iz sirovih fosfatov, ki jih obde-

Priporoča se PRVI SLOVENSKI ZAVOD

Vzajemna zavarovalnica

LJUBLJANA — DUNAJSKA CESTA 17,

ki je edini te vrste — Podružnice: v CELJU, Breg št. 33 — ZAGREB, Haezelova ulica 12 — SARAJEVO, Korotčeva ulica 15 in v SPLITU, ulica XI. puka.

lajo z žvepleno kislino, kostni superfosfat pa iz kostne moke. Kostna moka se izdeluje iz kosti, rožena moka iz rogov, parkljev in kopit. Žveplenokisli amonijak pride iz plinarn in koksarn, apnov dušik pa iz zmes apna in oglja, prepojenega z zračnim dušikom itd.

Odkod pa izvira čilski soliter? Za označba sama nam pove, da je ta izdelek iz Čile, južnoameriške države ob Tihem oceanu. V tej republiki so pokrajine Tarapaca, Antofagasta in Taltal, ki vsebujejo rudo, imenovano »kaliče«. Ta ruda ni povsod enaka; imamo tako, ki vsebuje 40—50%, druga 30—40% in tretja 20—30% natrijevega nitrata t. j. čistega čilskega solitra. So pa tudi skladi omenjene rude z le 17% natrijevega nitrata, ki se danes že začenjajo izrabljati.

Ruda »kaliče« je bele do sive prstene barve, kar zavisí od tega, koliko zemlje ji je primešane. Razen tega so ji primešane tudi še druge soli. Plasti te rude so debele do poldrugi meter, ležijo pol do tri metre pod zemljo ter pokrivajo čisto velike površine. Kraji, kjer so ležišča te rude, so prave pušcave, kajti tam dežuje komaj vsako tretje do peto leto enkrat in še tedaj tako malo, da zemljo komaj povrhu nekoliko zmoli. Samo vsled te stalne suše je mogoče, da se tam ohrani ruda »kaliče« neizprana. Tu ni potokov, ne studencev, ne jezer, ne dreves, ne cvetja, ne trav, sploh nobenega živega bitja, kajti hrane ni zanj nikjer. Tudi blizu morja je ni, ampak le v strmih visokih legah, ki se vzdigujejo do 1000 m visoko za gorovjem Kordiljerov. Kaliče dobimo bolj v višinah, medtem ko se nahaja v nižinah morska sol.

Kaliče pridobivajo z razstreljevanjem z minami, v tvornice jo pa prevažajo na dvokolnicah, zapreženih z mežgi, deloma pa tudi po železnici. Tu se zdrobi in zmelje, nato spravi v kotle, v katerih se topi s paro pri 110—120° Celzija. Raztopina se očisti in spelje v velikanske ponve, kjer se tekom štirih dni izkristalizira in sesede na dno čilski soliter. Ostala raztopina, ki vsebuje druge snovi, se odvodi in uporabi za pridobivanje drugih sredstev, n. pr. joda, magnezije, borove kisline in drugih prvih. Nato se čilski soliter, ki ima še dovolj vode v sebi, razprostere po posebnih podih, kjer se suši tri dni. Od tu prihaja v cementna skladišča, kjer ostane še par tednov, na kar se polni v vreče, navadno po 100 kg, in razpošilja po celem svetu. Večina naprav za industrijo čilskega solitra je v odprtih prostorih, ker ni nevarnosti zaradi dežja.

V Čile je 46 tovarn čilskega solitra, od katerih je nad eno tretjino v rokah naših Dalmatincev. Tudi mnogo naših izseljenecv deluje v tej industriji. Iz tega se vidi podjetnost nekaterih naših ljudi, ki si znajo v tujini s žilavim delom in vztrajnostjo pridobiti bogastva.

Navadni čilski soliter vsebuje v 100 kg 95 kg natrijevega nitrata, ki ima 15 kg čistega dušika, 2½ kg kuhinjske soli, pol kg natrijevega sulfata in 2 kg vlage in neraztopnih snovi. Po izgledu sliči kuhinjski soli in je umazano-bele, rdečkaste ali rumenkaste barve. Lahko se navzame vlage iz zraka in se sprijema, zato ga moramo

araniti na suhem prostoru. V vodi se hitro topi, zato tudi v zemlji hitro učinkuje na rastline, ki jim nudi dušičnato hrano v najprikladnejši obliki. Zato se je tudi izkazal kot najučinkovitejša dušičnata gnojilo, ki se uporablja že 100 let v to svrhu.

Če pomislimo, da so ga Angleži leta 1825. prinesli prvič v Evropo in se ga je v letih 1830—1840 uporabilo že 550.000 stotov, pomenja to, da se ga je napredno kmetijstvo takoj oprijelo kot prikladno sredstvo za povečanje poljskih pridelkov. Danes pa ga gre vsako leto na milijone stotov po vsem svetu. Republika Čile pobira od vsakega stota izvoženega solitra mal prispevek kot izvozno carino. Ta prispevek pa skoraj zadostuje za vse državne potrebe, da ni treba prebivalstvu plačevati skoraj nobenega davka. S tem je jasno označen pomen te industrije za to državo.

Toda čilski soliter je tudi svetovnega pomena. Za rastlinsko produkcijo kakor tudi za industrijske svrhe ga vse kulturne države rabijo v ogromnih množinah. Tako je n. pr. samo Nemčija v letu 1914. uvozila tega gnojila 7 milijonov 680 tisoč stotov, Francija 3.375.000, vse države skupaj pa nad 23 milijonov stotov. Dandanes pa je poraba še toliko večja, četudi imamo drugod in pri nas polno novih tvornic, ki izdelujejo razna sintetična, to so iz zračnega dušika sestavljena, dušičnata gnojila.

Denar.

g Vrednost denarja 17. t. m. Na svetovnem denarnem trgu ni bilo v zadnji dobi nikakih posebnih sprememb. Valute skoraj vseh držav se držijo precej trdno. Tudi naš dinar je na zunanjih borzah nespremenjen in notira v Curihi stalno 9.13 centimov. Temu primerno so tudi tuje valute na ljubljanski denarni borzi precej stalne z malimi spremembami. Tako se plačujejo v Ljubljani, Zagrebu in Beogradu tuje valute približno enako, in sicer: 1 angleški funt 277.40 Din, 1 ameriški dolar 56.81 Din, 1 inozemski goldinar 22.90 Din, 1 nemška marka 13.59 Din, 1 švicarski frank 10.95 Din, 1 madjarski penga 9.93 dinarja, 1 avstrijski šiling 8 Din, 1 belgijski belg 7.93 Din, 1 italijanska lira 3 Din, 1 francoski frank 2.23 Din, 1 češkoslovaška krona 1.68 Din, 1 grška drahma 0.75 Din, 1 bolgarski lev 0.41 Din, 1 romunski lej 0.86 Din.

g Uvedba srebrnega denarja na Češkoslovaškem. Češkoslovaška vlada je predložila parlamentu načrt zakona o kovanem denarju, po katerem se imajo kovati srebrni novci po 5 in 10 čeških kron. Srebrni denar po 5 kron bi nadomestoval sedanje novce iste vrednosti iz nežlahtne kovine; srebrni denar po 10 Kč pa bankovce po 10 kron. Vrednost srebra teh novcev bo znašala 50 odstotkov nominalne vrednosti. Skupna svota vsega kovanega denarja je v zakonskem načrtu določena na 600 milijonov Kč. S tem bi odpadlo na osebo 44 Kč

(v Nemčiji 160 Kč, v Avstriji 83 Kč.) Obtok kovanega denarja bi predstavljal na podlagi te vsote 6—8 odstotkov vsega denarnega obtoka, dočim je to razmerje v predvojni Avstriji znašalo do 31 odstotkov.

Cene.

g Ljubljanska blagovna borza. Promet na ljubljanski blagovni borzi je po praznikih nekoliko zastal, ker so potrebe bile že prej krite in ker so cene visoke. Plačevalo se je blago v vagonskih dobavah postavljeno večinoma na vsako postajo v Sloveniji ali pa, kjer je to označeno, v Ljubljani. Za 100 kg so veljale za deželne pridelke te-le cene: Pšenica 78—79 kg težka, baška po 387.50—390 Din, slavonska 385—387.50 Din; koruza nova 297.50—300 dinarjev; za maj 305—307.50 Din, činkvanti 305—307.50 Din; oves baški zdrav, rešetan 295 Din, ajda domača, suha, rešetana 295 Din; moka »Og« v Ljubljani 530 do 535 Din. Tudi za les je bilo malo popraševanja. Cene veljajo za kubični meter lesa, postavljenega v vagon na mejo, kjer ni drugače označeno. Tako so veljali: bukovi plohi, žamani, ostrorobi, paralelni 750 dinarjev; bukovi hlodi na naklad. postaji 280 Din, trami merkantilni 252—280 Din, postavljeni na postajo v Srbiji 440 Din; deske smreka-jelka monte 500 Din; škorete III. 480 Din. Hrastovi pragovi 2.60 m dolgi, po komadu 60 Din; hrastova in cerova sveža država za 100 kg 16 Din.

g Tržišče žita. Znatnih sprememb v kupčiji z žitom v zadnji dobi ni opaziti. Četudi je ameriška špekulacija dvignila cene, vendar nima ta pojav pri nas nikakih posledic. Nasprotno je cena pšenici po praznikih nekoliko popustila, vendar se v splošnem še vedno drži precej visoko. Cene baški pšenici se gibljejo med 340—345 dinarji za 100 kg. Cene koruzi se držijo še vedno na višini od 375.—367.5 Din na novosadski borzi in to vlad večjega nakupa od strani oblasti za pasivne kraje. Tudi semenski oves notira visoko, n. pr. v Zagrebu 340—350 Din. O bodočem razvoju cen je danes težko kaj prerokovati, ker še ni ničesar znano o stanju posevkov v Vojvodini in Sremu. Vendar se v najslabšem primeru pričakuje nazadovanje cen proti koncu maja.

g Lesna kupčija. Na našem lesnem trgu ni v zadnjem času posebnih sprememb. Povpraševanje po našem blagu je še vedno čvrsto in se pričakuje, da bo še nadalje ostalo tako živahno. Grčija se v zadnjem času zelo zanima za naš les. Tamonjšni uvozniki iščejo predvsem deske v določenih debelinah in širinah, in sicer paralelne, ostrorobe, očeljene, 4 m dolžine, od 12—48 mm debeline in 19—30 cm širine, franko vagon Djerdjelijah tranzit. Prav tako se zanimajo za remeljne določenih mer. Če bi naši producenti izdelovali blago, kakor ga tam zahtevajo, bi mogli dobiti v Grčiji stalne odjemalce. Francija zahteva brzojavne droge in bukovino, Belgija in Nizozemska hrastove prage, deloma tudi bukovine, Italija drva za kurivo za poletno dobavo. V splošnem je trenutno slovenski elsnitr večinoma razprodan in z naročili založen. Na italijanskem lesnem trgu pa

vlada še vedno mrtvilo, ker se tamošnje gospodarsko življenje vsled posledic deflacijske krize ne more še opomoči.

Živina.

g Živinski sejem v Ljubljani. Na zadnji živinski sejem v Ljubljani je bilo prignanih 281 konj, 74 volov, 44 krav, 20 telet in 445 prašičkov za rejo. Prodanih je bilo 49 konj, 40 volov, 34 krav, 10 telet in 310 prašičkov. Zanimanje je bilo predvsem za prašičke, ker je sedanji čas najbolj prikladen za nakup za rejo. Zato so bile tudi cene prašičem precej visoke; plačevali so se po 200—300 Din komad. Teleta so se nekoliko podražila, prvovrstni volli za 50 par pri kilogramu. Cene za kg žive teže so bile: voli debeli 9 Din, vprežni 7.50 Din, mršavi 6.75 Din. Krave debele 5—6 Din, krave klobasarice 3—4 Din, teleta 12—14 Din. Kupčija je bila v splošnem živahna.

Razno.

g Dolžnosti davkoplačevalcev v II. četrtletju. Umetno je, da davkoplačevalci vedo za svoje dolžnosti pri poravnavi davkov, da nimajo vsled zamud kakih sitnosti. Zato navajamo tukaj nekaj tistih davkov, ki zadenejo predvsem našega podeželskega posestnika. — I. Dospelost direktnih davkov. Dne 1. maja 1928 dospo v plačilo neposredni davki za II. četrtletje 1928. Ako se ne plačajo v 14 dneh po dospelosti, se z zamudnim obrestmi vred prisilno izterjajo. II. Posebna pridobnina. Podjetja, ki javno polagajo račune, so dolžna vsako lito tekom 14 dni po odobritvi računskega zaključka, a najkasneje do 30. junija predložiti napoved za odmero posebne pridobnine. III. Davek na poslovni promet za I. četrtletje je odrajtati do 30. t. m. IV. Davek na zaslužke telesnih delavcev in na službene prejemke privatnih nameštencev je vplačati najkasneje do 14. t. m. V. Uslužbenški davek. Namesto davka na zaslužek telesnih delavcev in na službene prejemke zasebnih nameštencev so službodajalci od 1. t. m. dalje dolžni pobirati po novem davčnem zakonu uslužbenški davek. Vsi nameštenci in delavci si morajo takoj nabaviti davčne knjižice, v katera službodajalec vpisuje izplačila mezde in zaslužka ter pobrane davčne zneske. Odtegnjene in predpisane davčne zneske mora vplačati tekom vsakega meseca vsak delodajalec pri pristojnem davčnem uradu s seznanom vseh nameščenih in zaposlenih uslužbencev in delavcev najkasneje 15. dan po preteku vsakega meseca, to je prvič do dne 15. maja 1928. VI. Taksa na kupone ali dividende in na tantijeme je položiti pri davčnem uradu v 15 dneh po odobritvi bilance. VII. Dopolnilna prenosna taksa, drugi obrok, ako presega letni predpis



Kamqarn za moške obleke

se dobro kupi pri

R. MIKLAUC - PRI ŠKOFU - LJUBLJANA

znesek 500 Din, je plačati od dne 1. do 15. t. m. — Pripominja se tu, da se je v proračunu 1928-1928 zvišal eksistenčni minimum pri dohodnini od 6000 na 12.000 dinarjev. To pomeni, da postane od 24.000 dohodnini obvezanih davkoplačevalcev v Sloveniji tega davka prostih okrog 15.000

davkoplačevalcev. S tem je ta za naše kmetijske posostnike največji strah tako rekoč odpravljen.

g Zvišanje uvozne carine na moko. Naša mlinska industrija se nahaja v težki krizi, ker ji dosedanja zaščitna carina na moko ni mogla nuditi dovolj dela, ker pri-

haja iz Madžarske cenejša moka k nam. Iz tega razloga je vlada zvišala carino na moko od 4 na 8 zlatih dinarjev za 100 kg. Ravno Sloveniji bo ta odredba precej škodila, ker ne bo cena moki, ki se k nam mora uvažati, zvišala.

Kako dvigniti naše kmetijstvo.

(Gospodarska slika. Napisal Fr. Erjavec. Dalje.)

2. Umno kmetovanje.

Poleg pomanjkanja zemlje je glavni vzrok žalostnega gospodarskega stanja našega kmetijstva zastarelo kmetovanje, saj smo že spredaj ugotovili, da bi lahko naš kmet pridelal in preredit na isti površini skoro še enkrat toliko, kot pa pridelal in preredit danes, s čemer bi bil na na mah rešen vseh današnjih gospodarskih stisk.

Če pridelal nemški kmet na 1 ha 19.6 q pšenice, danski celo 27.8 q, a naš le 8.4 q, ali pa češki kmet na 1 ha 97.3 q krompirja, belgijski pa celo 168 „, a naš povprečno le 64.4 q, ni prav nobenega dvoma, da tu nekaj ni v redu. Res je, da je naša zemlja ponekod preplitka in pretežka, a še bolj res je, da se tudi naš kmet mnogo, mnogo pretrmasto drži zastarelega obdelovanja, ki ga je podedoval še od svojih dedov. Prav je, če ne razmetava denarja za razne novotarije, ki jih ponujajo neštivilne reklame, a prav tako škodljivo in pogubonosno je, če se upira sprejeti stvari, ki so jih preizkusili že sto in stokrat in ki jih po drugih naprednih državah kmetje že splošno in z velikimi uspehi uporabljajo. Tu ne drži prav noben izgovor, zato bo vsekakor treba najti potov in sredstev, da pridemo čim prej iz dosedanjega nazadnjaštva k res modernemu obdelovanju zemlje. Prav važen korak k napredku bi bil primeren zakon o obdelovanju zemlje, kakor ga n. pr. pripravlja Avstrija, kajti lastnik do zemlje nima le pravico, temveč tudi dolžnosti, zato bi ga bilo v slučaju potrebe glede na koristi celokupnosti treba tudi prisiliti, da zemljo dobro in smoteno obdeluje, kar naj bi nadzorovale agrarne oblasti.

Če se ozremo le na nekatere najvažnejše dosedanje napake, tedaj moramo navesti najprej pomanjkljivo odbiranje semenja, kajti jasno, da iz slabega semenja ne moremo dobiti dobre žetve. Ogromna večina naših kmetov in kmetičev seje kar je pač pridelala, le tu in tam kupi novo seme, a še to navadno le pri sosedu ali kvečjemu v sosedni vasli. Pogojo tozadevnega izboljšanja je, da posvečamo čim največjo pozornost odbiri in izmenjavi semenja. Za setev je treba izbrati najlepše žito (ponekod z velikimi uspehi izbirajo celo le najlepše klase) in še to temeljito očistiti s prvovrstnimi čistilniki in trierji. Na ta način dobimo res le lep in zdrava zrna,

ki so potem zmožna roditi dober in obilen sad. Ker se pa tudi žito, kakor živina, v istem kraju polagoma izrodi, odbiranje same ne zadostuje, temveč ga je treba večkrat popolnoma izmenjati s tujim. In kar velja za žito, velja tudi za vse druge sadeže.

Druga naša napaka je, da sejemo in sadimo v preslabo pripravljeno zemljo. Že oranje (tudi modernih plugov imamo jako malo) samo je pri nas navadno preplitko, vsled česar leže spodnejše plasti zemlje stalno neizrabljene (primerjaj pravljico o zakladu v vinogradu). Pa tudi zgornja plast sama ostane pogosto preslabo zrahljana, ker še nimamo dovolj dobrih bran, valjarji so bili pa prav do zadnjega časa pri nas sploh neznani, kakor so še danes skoro neznani sejalni stroji (na ravnem svetu), s katerimi se spravi seme v pravilno globčino in porazdeli enakomerno po prostoru, pri čemer se prihrani več kot tretjina semenja in doseže vse drugače bujnejša rast. Res je, da si naš mali kmet za svojih par njivic ne more nabaviti vseh teh in drugih potrebnih strojev, a to bi lahko in morale preskrbovati kmetijsko strojne zadruge, ki so zlasti za male kmete neizmerne važnosti in o katerih bomo govorili še pozneje.

Tretji prevažni činitelj umnega poljedelstva je pravilno in zadostno gnojenje. Že domačemu hlevskemu gnoju posveča naš kmet na splošno premajhno pozornost, zaradi česar je ta gnoj navadno tudi slabe kakovosti in kljub pogosto nemu gnojenju ne zaleže mnogo. Po naših kmetijskih vaseh vidi človek še jako malo modernih gnojšč in gnojnih jam, pač mora pa še pogosto brodit po mlakah dragocene gnojnice, ki se steka z dvorišč na pota. V tem pogledu bi bile prav umestne najstrožje odredbe od strani županstev in drugih oblasti, ker kratkovidni kmetje s tem na eni strani izgubljajo nenadomestljive gnojilne snovi, na drugi strani je pa tudi jako nezdravo in grdo.

Res velikih pridelkov pa s samim domačim gnojem, ki ga imamo tudi mnogo premalo, ne bomo mogli nikdar doseči, temveč so zanje neobhodno potrebna tudi umetna gnojila. V tem pogledu smo še silno zacstali, deloma zato, ker so umetna gnojila pri nas še precej draga, deloma pa zaradi nezadostnega pouka o njih koristi in ravnanju z njimi (napačno ravnanje je pogosto povzročilo več škode nego koristi). Nujno potrebno je zato, da izrabimo vsa sredstva v svrhu pocenitve umetnih gnojil, kmete na najučinkovitejše načine prepričamo o njih koristi in jih temeljito poučimo o njih pravilni uporabi. V tem pogledu čakajo še velike naloge državo, kmetijske organizacije in kmetijsko šolstvo, o čemer bomo tudi govorili še pozneje.

Vabilo na občni zbor

MLEKARSKE ZADRUGE NA VRHNIKI, reg. zadr. z om. zavezo, ki se bo vršil v nedeljo 29. aprila 1928 ob 3 popoldne v dvorani Rokodelskega doma na Vrhniki. — Spored: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo o izvršeni reviziji. 3. Potrjenje računskega zaključka za leto 1927. 4. Volitev predstojništva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti. — Vsi člani se vljudno vabijo, da se občnega zbora zanesljivo udeležijo.

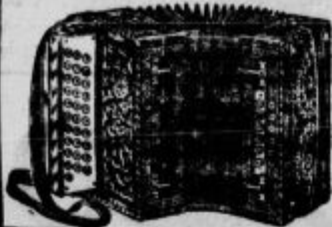
Najcenejš in najboljše

kupite klobuke, čepice, srajce, samoveznice, nogavice in vse vrste pletenine lastnega izdelka pri:

Anton Adamič in v Kranju

Največja zaloga modnega blaga.

Največja odpremna trgovina glasbenih instrumentov v državi!



Tovarniško skladišče

MEINEL & HEROLD

tovarna glasbenih instrumentov, gramofonov in harmonik

Maribor šte. 107.

Violine	od 95—	Din dalje	Gramofoni	od 345—	Din dalje
Mandoline	od 136—	Din dalje	pločev. pišala	od 505—	Din dalje
Gitar-clitre	od 192—	Din dalje	ročne harmon.	od 85—	Din dalje

Najmodernejši jazz-instrumenti itd. po izredno nizkih cenah!

Priznana prvovrstni kvalitetni izdelki!

Garancija! — Vrnitev instrumenta dovoljena, če ne odgovarja! Zahtevajte naš brezplačni veliki katalog!



Prvovrstni švedski posnemalniki

Na mesečne obroke
Od 75 litrov dalje,
vse s krožniki v
bobenčku.

„TEHNA“
družba z o. z.
Ljubljana
Mestni trg 25/1.

Iščemo
povsod zastopnik!

Moderno izraženo. Gospa (novi služkinji): »Kje pa ste preje služili in kakšno je bilo vaše opravilo?« — »Sobarica sem bila pri kravah.«